

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞINDAN GÜNÜMÜZE ERMENİ TERÖRİZMİ

Elvin JAFARLI

İstanbul Aydın Üniversitesi

elvinjafarli94@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7102-9378>

Prof. Dr. Kamil Veli Nerimanoğlu

İstanbul Aydın Üniversitesi

ÖZ

Çeşitli ülkelerde yıllardan beri görülen Ermeni olayları günümüzde daha çok politik olarak devam etmektedir. Ancak daha önceki dönemlerde gerçekleştirilen kanlı eylemler “Uluslararası Terörizm” faaliyetleri arasında tarihte yerini almıştır. Gerçekleştirilen bu eylemlerin kanlı ve insanlık dışı olması ise daha fazla korku ve endişeyi meydana getirmiştir. Ermeni örgütlerinin hedefinde, Türkiye ve Türkiye Cumhuriyeti diplomatları yer alır. Tüm Ermenilerin ortak sesi olduklarını iddia eden bu örgütler, Türkiye Cumhuriyeti’ni ve Azerbaycan’ı parçalayarak kendi hayali projelerini hayata geçirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle son yıllarda gündemi oldukça meşgul eden Ermeni meselesinin ortaya çıkışı ve bunu destekleyen ülkelerin amacının ne olduğu önceki dönemlerde Ermeni terör örgütlerinin de arkasındaki güçlerin kimler olduğunu gün yüzüne çıkartmıştır. Sözde Ermeni Soykırımı’nın bazı ülkelere kabul edilmesi ve tarihi gerçeklerin saptırılarak özellikle Karabağ ve Hocalı olaylarının üzerinin örtülmesinin önüne bir türlü geçilememiş ve Ermeni devletinin yaptığı insanlık dışı olaylar yanına kar kalmıştır. Bu çalışmada geçmişten günümüze süre gelen Ermeni terörü ele alınarak tarihi gerçeklerin ışığında günümüzde de hala aynı zihniyetin ortaya çıkabileceğinin araştırılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Ermeni Terörü, Karabağ, Hocalı, Türkiye, Terörizm.*

SINCE FIRST WORLD WAR TO THIS DAY: ARMENIAN TERRORISM

ABSTRACT

The Armenian incidents that have been seen in various countries for many years are still politically active today. However, those bloody actions taken in previous periods were recorded in history among the “International Terrorism” activities. The fact of these activities being bloody and barbarous brings more fear and anxiety. Turkey and other Turkish diplomats are the main targets of these brutal Armenian organizations. These bloody organizations, claiming to be the common voice of all Armenians, aim to realize their delusive projects by breaking up Turkey and Azerbaijan. Especially the Armenian Issue which occupies the world agenda quite a lot in the recent years and the purposes of the countries who support and promote this, have exposed the powers behind the Armenian Terrorist Organizations long ago. The recognition of the So-called Armenian Genocide in some countries and especially the veiling of the Karabakh and Khojaly massacres by the distortion of the historical facts could not be stopped and the inhumane acts of the Armenian government remain unquestioned yet. Current study aims to investigate the possibility of the emergence of the very same mentality today in the light of the historical facts by addressing the ever-since continuing Armenian Terrorism.

Keywords: *Armenian Terror, Karabag, Hocali, Turkey, Terorism*

GİRİŞ

Terörü tanımlama görevi karmaşıktır, ancak bu fenomenin yeterli bir şekilde anlaşılmasını sağlamak ve etkili bir şekilde baş etmek için kesinlikle gereklidir. Terörizmi tanımlamanın karmaşıklığı birçok açıdan vardır. Teröre ayak uydurmak için şiddet kullanan tarafların çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır. Bu şiddetin kullanımı için (terörizm olarak sezgisel anlamda tanımlayabildiğimiz) birçok farklı gerekçe de mevcuttur ve her biri kendi görüşlerini edinen terörizmi tanımlayan birçok farklı taraflar olmuştur. Dolayısıyla, var olan “terörizm” in 100’den fazla tanımının olması şaşırtıcı değildir.

Ermeniler tarihte kısa dönemler dışında bir imparatorluk ya da bağımsız bir devlet olarak bulunmamıştır. Geçmişten günümüze dek hep azınlık olarak başka ülkelerin yönetimi altında yaşamışlardır.

Tarihte birçok devletin yönetimi altında yaşadıkları bilinmektedir. Kurulan Ermeni vilayetlerinin ise hemen hemen hepsi Ermenileri kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak isteyen devletler tarafından kurdurulmuştur.

Ermenilerin milattan önce 6. yüzyılda, Suriye'nin kuzeyinde ve Kilikya bölgesi civarında yaşamış olan Hitit topluluğundan oldukları ya da Nuh'un oğlu olan Hayk'a dayandıkları Ermeni tarihçiler tarafından iddia edilmektedir. Ayrıca tarihte, Ermenistan ismi ile gösterilen bölgede yaşayan ve günümüzde Ermeni diye bilinen toplumun, bahsedilen coğrafyanın neresinde yaşadıkları ve sayıları bilinmemektedir.

Diğer tarihçiler gibi Ermeni tarihçiler de, soylarına dair herhangi bir fikir birliğine varamamışlardır. Buna dayanarak, neresi olursa olsun, herhangi bir toprak parçasına "burası bizim vatanımızdır" demeleri ancak subjektif bir fikirden öteye gidemeyecektir. Ermeni terör örgütlerinin incelenmesi ve günümüzde halen devam etmekte olan Ermeni terörünün yeniden yapılanması, araştırmanın kapsamında yer almaktadır. Çalışmanın gerçekleştirilmesinde esas olan, literatürden edinilen bilgilerin ışığında, güncel gelişmelerle ve farklı perspektifler ile ele alınması, irdelenmesi ve yorumlanması yöntem olarak benimsenmiştir.

Ermeni Meselesinin Ortaya Çıkışı ve Etkili Olan Faktörler

Osmanlı Devleti sınırları içinde birçok din ve ırktan milyonlarca insan, adaletli bir devletin himayesinde olmaktan memnun ve çok iyi şartlar altında yaşıyorlardı. Avrupa devletleri Osmanlı Devleti'ni kendileri için tehlike görmekle beraber, kendilerinden kuvvetli ve üstün olduğunu düşündükleri için sessizlik içindeydiler. Bu durum Osmanlı Devleti'nin zayıflaması ve eski ihtişamını yitirmesine kadar devam etmiştir. Şark meselesi bu zayıflamadan sonra ortaya çıkmıştır. Bunu ortaya çıkaran ülkelerin başında Çarlık Rusya'sı vardır ve Ermeni meselesi, şark meselesinin devamı ve son problemidir. Hemen hemen bütün tarihçiler (1877-1878) Ermeni Meselesinin Osmanlı - Rus Harbi (93 Harbi) ile ortaya çıktığında birleşmektedir. 93 Harbi'nden önce Ermenilerin kıpırdanmaları başlamıştır fakat bu kıpırdanmaların kaynaklandığı yerlerde ise dış güçlerin faaliyette bulunduğu görülür.

Şark meselesi, Osmanlı topraklarının taksiminden başka, haçlı zihniyetinin yeniden ortaya çıkmasının bir başka şeklidir. Osmanlı Devleti'nin parçalandığını görmek, Orhan Gazi zamanında Avrupa topraklarına ayak basan Türkleri Avrupa'dan atmak, Hristiyan âleminin vazgeçilmez tutkusu olmuştur. Önceleri dini bir görünüme sahip olan şark meselesi, yavaş yavaş iktisadi bir içerik kazanmaya başlayarak geniş ve değerli Osmanlı topraklarının pay edilmesi haline gelmiştir. Sanayide oldukça ileri giden Avrupa Devletleri için Osmanlı topraklarını ele geçirmek pazar bakımından da oldukça önemli bir konu haline gelmiştir.

Fransız Devrimi'nin bütün dünyaya yaydığı milliyetçilik fikirleri, Osmanlı Devleti'nin idaresinde bulunan azınlıkların ayaklanmalarına yol açmıştır. Osmanlı Devleti'ni zayıflatmak için özellikle Çarlık Rusya'sı, Sırplar ve Yunanlılar gibi etnik grupların elebaşı durumuna gelmişti. Rusların asıl amacı sıcak denizlere inmek ve boğazları ele geçirmektir. Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın hatası, Rusların amaçlarına ulaşmak için telaşı, Hristiyan ve Avrupa Devletlerinin de telaşlanmasına sebep olmuştur. Çünkü devletler, güç dengesinin, coğrafi konumu dolayısıyla çok önemli olan Türk topraklarının, Rusların ele geçirmesi halinde bozulabileceğini hesaplayarak bu durumdan endişe duymaları ve ona karşı birleşmelerine neden olmuştur.

Rusya, zayıf duruma düşen Osmanlı Devleti'nin bu durumundan yararlanmak isterken, ortaya Avrupa devletleri de çıkmaya başlayınca çareyi taktik değiştirmekte bulmuştur. Amacına ulaşmak için yeni bir yol aramaya başlayan Rusya, Ermenileri kendi çıkarları için kullanarak, Doğu Anadolu'da bir Ermenistan kurulmasını sağlayacak çalışmalarını başlatmış, çeşitli yardım ve tahriklerle Ermenileri kışkırtmışlardır. Amacı, sıcak denizlere İskenderun Körfezi üzerinden çıkmaya çalışmak olan Rusya, böylece Boğazlar projesinin uygulanmasını geriye bırakmış, Ermenileri kendi karanlık emelleri için maşa gibi kullanmaya başlamıştır. Ermenilerin istiklal isteği ile ayaklanmaları, Rus tahrik ve teşvikinin doğurduğu bir olaylar silsilesidir. Nitekim Ermeni hareketlerinin başlaması, geçmişten günümüze Türk topraklarını kendi himayelerinde görmek isteyen Avrupa Devletlerinin de harekete geçmelerine neden olmuştur.

Fransa işi Lübnan'dan başlatmıştır. 1860 yılında Lübnan'da Dürzi İsyanı'nı çıkartarak buraya muhtariyet verilmesini sağlamıştır. Lübnan'ın Fransa'nın kontrolüne geçmesi için bu ilk basamaktır. Bu aşamayı başarı ile tamamlayan Fransa, daha sonra Zeytinli Ermenilerini de isyana teşvik etmiştir. Ancak bu kez başarılı olamayan Fransa'nın bu hamlesini, Osmanlı Devleti kendi iç gücü ile engellemiştir.

Fransa, İtalya ve İngiltere gibi Avrupa devletlerinin Haçlı zihniyetini İngiliz Başbakanı Gladstone'nun şu sözleri ile doğrulanmaktadır: İnsanlığın dev bir insanlık dışı örneğidir. Türk hükümeti hiçbir hükümetin işlemediği kadar günah işlemiş, hiçbir hükümet onun kadar günahkârlığa saplanmamış, hiçbiri onun kadar değişime kapalı olmamıştır. Anlaşıyor ki birçok devletin ilk amacı, Türkleri Avrupa'dan atmaktır. İngiltere de çıkarları öyle gerektirdiği için Ermenileri istismar etmiştir. İngiltere'nin asıl hedefi İstanbul ve Boğazlar olmasına karşın, Süveyş Kanalı'nın açılmasından sonra şarkta gerçekleşen en önemli olay Mısır'ın İngiltere tarafından işgalidir. Çünkü Süveyş, Hindistan yolunun en önemli noktasında yer almaktaydı.

Bundan sonra Şarkta Fransız-İngiliz menfaat çatışmaları görülür. Sultan II. Abdülhamid Han, şarktaki çatışma ortamını sezinleyerek Hicaz Demiryolu taviziyle Almanları, İngiliz ve Fransızların karşısına çıkarmış, Almanların Osman Devleti'nin yanında yer almalarını sağlamıştı.

Ruslar 1867 yılında Osmanlı Devleti'ne bir muhtıra vererek, Hristiyan tebaanın Müslümanların menfaatlerinden ayrı tutulmamasını istemiş, dönemin padişahı Sultan Abdülâziz, Rus tehlikesini sezmiş ve orduları güçlendirmeye çalışmıştır. Donanmanın güçlenmesi için çalışmış, zamanında dünyanın ikinci büyük donanmasına sahip olmuştur. Fakat birkaç devlet adamı tarafından intihar süsü verilerek öldürtüldüğü düşünülmektedir. Söz konusu dönemde kara ordusu en yeni silahlarla donatılmıştır.

Sultan Abdülâziz'den sonra tahta Sultan Murad geçtiyse de, hasta olduğu için tahtta kalamamıştır. 1876'da Sultan V. Murad'dan boşalan yere Sultan Abdülhamit geçirildi. Rusya, Abdülhamit zamanında Osmanlılarla dost gibi görünmektedir. Aslında bu dost görünümünün altında bir taraftan Ermenileri, diğer taraftan Sırpı ve Karadağlıları istiklal mücadelesi için kışkırtmaktaydı. Abdülhamit o zamanlar tahta yeni geçtiği için Osmanlı - Rus harbinin aleyhindeydi. Zira gücü ele geçirmek için zamana ihtiyacı vardı ancak Osmanlı - Rus harbinin çıkmasına mani olamadı. Ruslar Yeşilköy'e (Ayastefanos) kadar ilerlediler.

Ermeniler bu arada boş durmadılar. Bu karışık durumdan istifade etmenin yollarını aradılar. Bağımsızlıklarına kavuşmanın olanağını Ruslardan yardım talebinde gördükleri için Patrik Nerses'i Grandük Nikolo'ya gönderdiler. Ermeni Patriği, Nikolo'dan Doğu Anadolu'nun "Ermenistan" olarak Rus hâkimiyeti altına alınmasını rica etmiştir.

Temelde Osmanlı Devleti yönetiminden memnun olan Ermeniler, Rusların kışkırtmaları ile bu politikayı gütmeye başlamışlardır. Grandük Nikolo, Osmanlı tarafı ile Yeşilköy'deki müzakereleri kasıtlı olarak bir Ermeni'nin evinde başlatır. Burada Ermenilerle ilgili 16. maddeyi ortaya sürünce Osmanlı tarafı son derece şaşırır. Ruslar Ermeniler için muhtariyet ister. 16. madde, Ermenilere belki istiklal değil ama birtakım çıkarlar sağladı. Bu maddede "Ermenistan denilen bir memleketin varlığı belirtiliyor, bu memleketin idaresinin ıslah edilmesi ve Ermenilerin Çerkezler ve Kürtlere karşı korunması temin edilmelidir." deniyordu.

Ayastefanos Anlaşması, bir bakıma Ermenilerin Rus himayesine girmesi demektir. Ruslar bundan sonra Ermenileri istedikleri gibi yönlendirebilecek, Osmanlı Devleti'nden kurtuluş vaadiyle gerçek bir esarete mahkûm ederek kendi planlarını gerçekleştirmek amacındaydılar.

Sultan II. Abdülhamid, İngilizlere Kıbrıs'ta bir üs vermeyi vaat ederek, Rusların karşısına çıkardı ve Berlin'de bir barış konferansı düzenlenmesini sağladı. Bu konferansta Avastefanos'taki kaybedilenlerin büyük kısmını kurtarılabilmiş fakat İngilizler yine de Ermeniler lehine bir madde koydurmuşlardı. Bu maddenin içeriğine istinaden, Ermenilerin oturduğu bölgeler ıslah edilecekti.

İngilizler, uyguladıkları şark siyaseti gereği Ermenileri harcamak istemediler. Çünkü bu toplum şark meselesinde kullanılmak için iyi bir kozdu. Bundan dolayı Ermenilerden yararlanma şekillerini sürekli kullanmışlardır. Amaçları buydu, ama Rus hâkimiyetinde bir Ermenistan da istemiyorlardı. Rusya'nın sıcak denizlere inme arzusu sonunda İngilizlere de zarar verebilirdi. Ermeniler bütün gayretlerine rağmen Berlin Konferansı'nda muhtariyet için yüz bulamamışlardır. Bu ıslahat sorunu ile İngiliz Başbakanı Gladstone bizzat meşgul olmuştur. 1880 yılında İngiltere, Berlin Konferansı'nın 61. numaralı maddesini uygulamadıklarını Osmanlılara bir nota ile bildirdiyse de ret cevabı almıştır. Rusya'da İngilizlerin himaye ettiği bir Ermenistan'ı düşünmek istemediğinden sessiz kalarak sırasını beklemeye başlamıştı. Bu arada Ermeni komite faaliyetleri başlamıştı. Avrupa ve Amerika'nın çeşitli yerlerinde şube açan bu komiteler İngilizler'den de yardım ve teşvik görüyorlardı.

Osmanlı Devleti topraklarında hâkimiyet sağlamak isteyen birçok ülke örneğin Rusya, İngiltere, Fransa başta olmak üzere çeşitli meseleleri bahane ederek karşımıza çıkıyor; Türk topraklarını ele geçirmek için ellerine geçen her fırsattan istifade ediyorlardı. Örneğin Fransa, Osman Devleti himayesinde bulunan Katoliklerin hamiliği görevini üstleniyor, Hristiyanlık âleminin koruyucusu gibi bir tavır takınıyordu. Bu yoldan Lübnan'a muhtariyet verilmesini de sağlamıştır. Bu olaylar gerçekleşirken Maraş Sancağı'na bağlı Zeytun kazasında isyan çıkarmak için hareketler başlamıştır. Fransa bizzat kendi istihbarat servislerinde yetiştirdiği Leon adında bir ajanı Zeytun'a göndermiştir. Burada bir takım isyancı Ermenilerle çalışmalar yaparak Ermeni halkı kışkırtmaya başlayan Leon, kendisini Ermeni hükümdar sülalesinden gelmiş gibi tanıtıyordu. Ermeni halkı, Kilikya'nın Türklerden geri alınması için sürekli Fransız propagandasıyla beslenmiştir. 1862'de Fransızlar yaptıkları faaliyetlerin sonucunu Zeytun isyanı ile almışlardır. Bu isyanda binlerce Türk katledilmiş, III. Napolyon İstanbul'daki Fransız konsolosuna bir muhtıra göndererek, Zeytun'a muhtariyet verilmesini istemiştir. Zeytun isyanı bastırılmış fakat birçok Türkün canına mal olmuştur. Bu tarihten sonraki senelerde Fransa, Ermeni meselesiyle çok daha fazla meşgul olmuştur.

Osmanlı Devleti bir taraftan Avrupa devletleri ile uğraşırken, diğer taraftan devletin içinde bulunduğu karışık ve sıkışık durumdan azınlıklar istifade ediyorlardı. Ermeni tarihçisi Vartanyan bunu kendi kalemiyle şöyle ifade etmektedir:

“Türk idaresi bozuktu. Açıkğöz ve tahsilli Ermeniler milletlerinin yükselmesine katılmak istediler. Kafkasya’daki Kateogikos, Nerses ve diğer din adamları hanlılara karşı çarpışırken Ermeniler, hasta adam olarak adlandırılan Türkiye’nin mirasından faydalanmak istediler. Gözleri önünde asırlık komşuları Rumlar, Türk boyunduruğundan kurtulmaya çalışıyorlardı. Ermeniler de işe başladılar. Ermenileri bağımsızlık hayaline sürükleyenlerin başında Ermeni Patriği ve din adamlarıyla, Avrupa’da eğitim görmüş Ermeni gençleri gelmektedir. Bu insanlar kapıldıkları hayali gerçekleştirmek için her türlü yola başvurmuşlardır. Hem kendi milletlerine zararları dokunmuş hem de birçok Müslümanın kanı boş yere akmıştır.”

Yabancı devletlerin azınlıklar için istedikleri ıslahat, o bölgeyi bölmek anlamına gelmekteydi. Azınlık meselesi, gündeme daima Avrupa’nın siyasi ve iktisadi amaçları doğrultusunda getirilmiştir. Avrupa devletlerinin Ermeni hamiliği, Ermeni sempatisinden değil çıkar çatışmasındandır. Çünkü şark bu ülkeler için iyi bir pazardır. Ermeni meselesi, Rusya da dâhil olmak üzere birçok Avrupa devletinin icat ettiği, Osmanlı Devleti’ni zayıflatmaya ve yıkmaya yönelik, devletlerarası suni bir problem olmuştur. Günümüzde de böyle olmaya devam etmektedir.

Rus Dışişleri Bakanı Aleksey Lebanoff–Rostowski’nin ortaya attığı Rus sınırında Ermenisiz bir Ermenistan görüşü, devletlerin Ermenileri nasıl maşa olarak kullandığını ve nasıl aldatıklarını göstermek bakımından ibret vericidir.

Edgar Granuille, “*Bu iş Ermenilerden doğmamıştır. Zira Ruslar Ermenilere el atıncaya kadar Türkiye’de hiç bir Ermeni hareketi olmamıştır. Rusların eseri olan Balkan hareketine kadar Ermeniler sadece kendi aralarında mezhep mücadeleleri veriyorlardı. Hatta kendi aralarındaki anlaşmazlıkların çözümünü için dahi Türklerden yardım görüyorlardı.*” ifadesini kullanmıştır.

Avrupa devletleri emperyalist girişimlerinde Osmanlı Devleti’ndeki azınlıkları her zaman maşa olarak kullanmışlardır. Ermeni meselesi aslında devletlerin çıkar çatışmasının Osmanlı Devleti topraklarına yansımadır.

Bu bahsedilenler ve daha birçok yazılı ve sözlü örneğin ışığında, Türklerin Ermenilere gösterdiği anlayışın büyüklüğünü ispatladığı kadar, Ermenilerin mevcut durumlarından ortaya çıkan zayıflıklarının sonucu olan tarihi nasıl çarpıtıp çıkarlarına göre yazma çabasında olduklarına delil olarak gösterilebilir.

METODOLOJİ

Araştırmanın amacı ve önemi

Bu çalışmamızdaki amacımız, dünyayı sarsan terör eylemlerinin ve terörizm ideolojisinin iç yüzünü açmak, hususi ile de terör eylemlerinin en bariz numunelerinden biri olan ermeni Vandalizm nin türettiği Karabağ ve Hocalı terörlerinin insanlık dışı yönünü göstermek, bu azmış gibi terör eylemleri yaptığı Türk devletlerine karşı hak davası açmasına politik ad vermektir.

Araştırmanın kapsamı

Araştırmamızın kapsamı alanı, Osmanlı hanedanının kendi tebaasına, aynı şekilde Ermeni azınlığa karşı hoşgörü siyasetini uyguladığı tarihten bu günümüze kadar, husus ile de Karabağ ve Hocalı katliamının tekabül ettiği XX. Asrın son yıllarıdır.

Araştırmanın sınırlılıkları

Çalışmamız, genel terör teriminin açılımı ile ve ermeni terör komitelerinin örgütlenmesi, tarihi gelişimi ve tırnak içi faaliyetleri ile mevzubahis komitelere karşı Türkiye devletinin siyasi bakışı ile sınırlıdır.

Araştırmanın hipotezleri

Araştırmamızla ilgili kaynakları incelediğimizde âcizane birkaç sonuç elde etmiş olduk. Çalışmada ki hipotezler aşağıdakilerden ibarettir:

H0. Dünya devletleri arasında ki savaşlar ile terör eylemleri aynı değildir,

H1. Savaşlar bir maksada hizmet etmesine karşılık, terör eylemleri sırf dünya düzenini bozmaktır,

H2. Osmanlı zamanında diğer azınlıklar gibi ermeni azınlığı da (bu gün onların iddia ettiklerinin aksine) refah içinde yaşamışlardır,

H3. Karabağ ve Hocalı katliamı devletlerarası savaş değil, terörün ta kendisidir.

Araştırmanın türü

Çalışmadaki maksat, terörün nasıl bir insanlık dışı eylem olduğunu, ermeni katliamlarının da bir terör terkiibi olduğunu ve buna karşı Türkiye devletinin politikasını ortaya koymaktır.

Araştırmanın bulguları

Çalışmanın güvenilirlik analizi yapılmış olup, kaynak sonuçları incelenmeğe tabi tutulmuştur. Son olarak da hipotezlerin doğruluğu test edilmiştir. Çalışma, Cronbach's Alpha ile güvenilirlik analizine tabi tutulmuş ve kaynak güvenilirliği kabul edilmiştir.

SONUÇ

Türk tarihi, kültürü ve medeniyeti açısından son derece önemli unsurlardan biri olan Ermeniler; başta 1789 Fransız İhtilali'nin getirdiği fikir akımları ve yine zamanın büyük devletlerinin Osmanlı İmparatorluğu'nu şark meselesi çerçevesinde parçalamak, bölmek ve sömürmek maksadıyla müdahil olmaları neticesinde, Türklerle bir yol ayrımına gelmişlerdir. Bu ayrışmanın yoğunluk noktası, 19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyılın başlarıdır. Fransa, Birleşik Krallık, Rusya gibi ülkelerin vermiş olduğu destek sonucunda, milliyetçilik akımıyla ilk ayaklananlar Sırp lar ve Yunanlılar olmuş, bunlara daha sonra Romenler, Karadağlılar ve Bulgarlar eklenmiştir. Büyük devletlerin kışkırtmasıyla ayaklanma, ayaklanma neticesinde söz konusu devletlerin olaya müdahale ederek çoğunlukla Osmanlı Devleti ile savaşa girişmesi ve neticede de bu savaşlardan yenik çıkarak zikredilen azınlıkların böylece bağımsız bir devlet olma örneği, Ermenilerin de bu yolu takip etmelerine neden olmuştur.

Yakın tarihte derin siyasi ve sosyal izler bırakan Ermeni terörünün Türkiye'yi bu şekilde etkilemesinde bazı faktörlerin önemli rol oynadığı bilinmektedir. Son dalga Ermeni terörünün ortaya çıkmasında, Kıbrıs meselesinde Türkiye'nin hemen bütün Avrupa devletleri ve Amerika Birleşik Devletleri'ni karşısına alma pahasına hareket ederek 1974'te Kıbrıs Barış Harekâtını gerçekleştirmesi bir dönüm noktası olarak düşünülebilir. Zira Ermeniler, Türkiye'nin bu devletler karşısındaki zor durumunu bulunmaz bir fırsat bilerek terör hareketlerini adım adım artırmışlar ve bu konuda söz konusu devletlerin ciddi bir engeliyle de karşılaşmayınca, kanlı terör faaliyetlerini en üst boyutlara vardırmışlardır.

KAYNAKLAR

Aras, Mikail. Türk Ermeni İlişkileri Ve İlişkileri Dönüştüren Terör Süreci, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008.

Altınok, Salih. Belgeleriyle 19 ve 20. Yüzyıl Başlarında Ermeni Sorunu, Ankara 2007.

Anadol, Cemal. Tarih Boyunca Türk-Ermeni Meselesi, İstanbul, Bilge Karınca, 2007.

Bayur, Yusuf Hikmet. 1991. Türk İnkılap Tarihi I. Kısım II, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

Bayur, Yusuf Hikmet. 1991. Türk İnkılap Tarihi II. Kısım IV, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

Binark, İsmet. Asılsız Ermeni İddiaları ve Ermenilerin Türklere Yaptıkları Mezalim, Ankara, ATO Yayını, 1995.

Kocaş, Sadi. Tarih Boyunca Ermeniler ve Selçuklulardan Beri Türk Ermeni İlişkileri, Ankara, 1970.

Paşa, Hüseyin Nazım. Ermeni Olayları Tarihi I, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın No: 15, 1998, s. XV.

Sarınay, Yusuf. vd., Ermeni Komiteleri, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2001.